

Říjen 2020

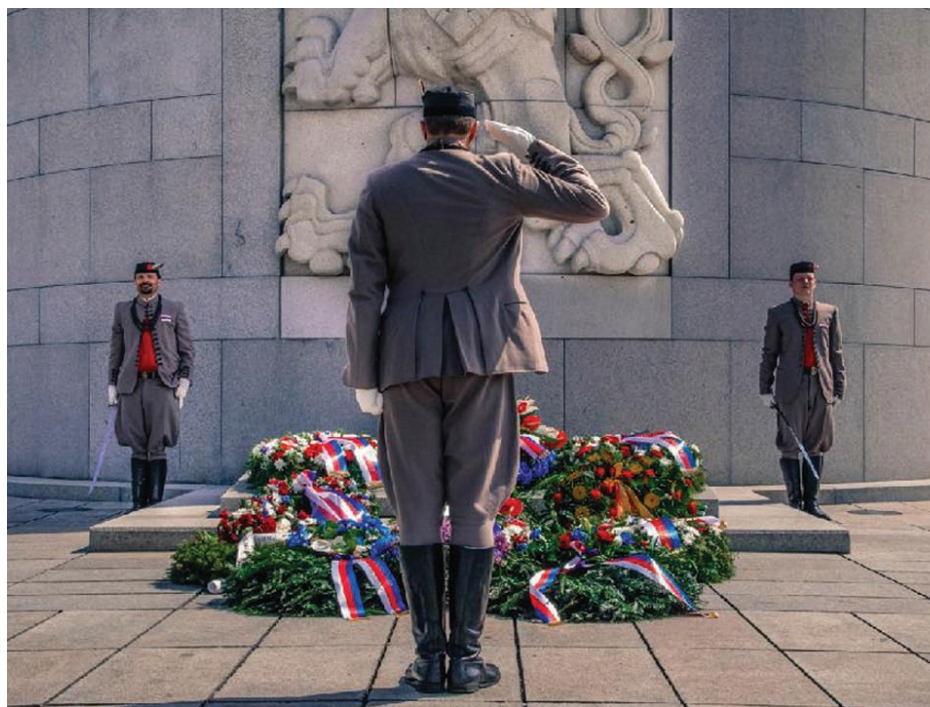
METODICKÉ LISTY

Samostatná příloha časopisu Sokol

Jak zorganizovat pietní akt

Vzdělávatelský odbor ČOS:

Marek Manda, Marcela Mandová, Kateřina Pohlová

Z OBSAHU

Základní terminologie • Před pietním aktem • Postup při zvaní hostů na pietní akt • Čestná stráž na pietním aktu a protokol • Protokolární pořadí věnců a kytic na pietním aktu • Průběh pietního aktu
• Další tipy a rady • Důležité kontakty a odkazy

I. ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

Co je pietní akt?

Jedná se o důstojné uctění památky významných osobností či událostí, a to zpravidla kladením květinových darů v místě, které s danou osobností či událostí souvisí.

Co je protokol?

Protokol je zde chápán jako soubor formálních norem a pravidel určených pro ceremonie a pietní akty.

II. PŘED PIETNÍM AKTEM

Než začnete plánovat uspořádání pietního aktu, je dobré zvážit následující:

1) při jaké příležitosti bude pietní akt uspořádán

- výročí založení sokolské župy/jednoty, Sokola
- narození/úmrtí významné osobnosti
- odhalování pamětních desek a stolpersteine (tzv. kameny zmizelých)
- výročí bitvy, války apod.
- Památný den sokolstva
- pietní akt v rámci slavnostního průvodu (např. při všesokolských sletech)

Mějte na paměti, že cílem pietního aktu je důstojné uctění památky. Pietní akt nesmí být organizován pro vlastní zviditelnění!

2) kdo se bude na organizování pietního aktu podílet

Organizátorem aktu může být sokolská župa/jednota samostatně nebo ve spolupráci s dalšími místními spolky (nejčastěji ČsOL, Junák – český skaut, kluby vojenské historie, dobrovolné hasičské sbory, Vlastenecko-dobročinná obec baráčnická, Sdružení bývalých politických vězňů apod.) či obecními/městskými úřady a městskými částmi.

3) místo, kde se bude pietní akt odehrávat

- pomníky a mohyly
- sochy
- pamětní desky a stolpersteine

- hroby a náhrobky
- dodatkové tabulky k názvům ulic

Místo konání pietního aktu je nutné předem důkladně zkontrolovat, očistit a upravit jeho okolí. Následuje rozvržení místa tak, aby bylo jasné:

- kde bude stát čestná stráž s vlajkami a prapory (pokud jsou k dispozici)
- kde budou umístěny mikrofony a aparatura/hudba
- kde se mohou pohybovat fotografové/novináři
- kde budou řazeny květinové dary
- kam si stoupnou hosté po příchodu
- kde se hosté zařadí za jejich květinové dary
- kam po položení květinových darů budou odcházet nosiči věnců a hosté

Je důležité, aby nosičům věnců nestály v průběhu pietního aktu v cestě žádné překážky! Doporučuje se přítomnost organizátora/osoby, která bude nápomocna hostům – bude je směřovat na daná místa, seznámí je s průběhem pietního aktu, případně jim poradí. Pokud není možné tuto osobu zajistit, je nutné, aby hosté o průběhu pietního aktu byli podrobněji informováni před jeho zahájením (tzn. aby věděli, kde se mají shromážďovat, kde se mají řadit za květinové dary atd.).

III. POSTUP PŘI ZVANÍ HOSTŮ NA PIETNÍ AKT

Na základě kvality provedení pietního aktu se budou hosté příště rozhodovat, zda pozvání znovu přijmou. Účastníci aktu musí být informováni s dostatečným časovým předstihem. Důležitá je rovněž propagace připravované akce (plakáty, místní tisk, místní rozhlas apod.). Nezbytným úkolem čestné stráže je dodržovat správný protokol a mít na paměti, že špatným provedením se snižuje důstojnost aktu.

Kdo se zpravidla zve na pietní akt:

- členové vlády ČR
- senátoři a poslanci
- pozůstalí, pamětníci, veteráni
- primátoři
- zástupci kraje
- zástupci města/obce
- zástupci organizací, spolků a církví

Jak organizovat pietní akt

- školy
- sokolští činovníci

Pozvánka/zvací dopis

Pozvánku/zvací dopis na pietní akt je nutné rozeslat s dostatečným časovým předstihem, ideálně alespoň měsíc před konáním akce. Zástupci institucí a političtí představitelé mají zpravidla svůj časový harmonogram naplánovaný dlouhodobě dopředu. Zároveň by měli zvaní hosté mít dostatek času pro potvrzení účasti.

Co by měla pozvánka/zvací dopis obsahovat:

- stručný a výstižný popis akce a jejího charakteru
- datum, čas a místo konání akce
- program akce
- organizační náležitosti (s jakým časovým předstihem mají hosté dorazit, kde mohou zaparkovat, na koho se mohou na místě obrátit, kam mají po příchodu odevzdat květinové dary)
- datum, dokdy mají hosté potvrdit účast
- kontakt na osobu, které mají potvrdit účast

Z hlediska ulehčení organizace je dobré v pozvánce/zvacím dopisu požádat zvané hosty, aby upřesnili, jaký květinový dar donesou (zda věnec, nebo květinu). Pokud je místo, kde se bude pietní akt odehrávat, prostorově omezené, zvažte, zda v pozvánce/zvacím dopisu hosty nepožádat, aby přinesli menší květinové dary.

U významnějších hostů se v pozvánce/zvacím dopise můžete zeptat, zda host na pietním aktu vystoupí s projevem či zdravicí. Dotaz je vhodné doplnit o informaci, jak dlouhý má projev maximálně být. Host by měl následně informaci o tom, zda bude mít projev či zdravici, zaslat spolu s potvrzením účasti.

Při oslovování hostů dejte pozor na uvádění správných titulů či hodností.

Do pozvánky na pietní akt se nikdy neuvádí dress code! Předpokládá se, že zvaní hosté vědí, jaké oblečení na pietní akt zvolit.

IV. ČESTNÁ STRÁŽ NA PIETNÍM AKTU A PROTOKOL

Čestná stráž je uskupení osob, které vykonává čestnou, ceremoniální nebo reprezentativní stráž u pomníků, soch, mohyl, pamětních desek, hrobů a na dalších pietních místech, při pohřbech a při významných událostech.

V České republice je čestná stráž zpravidla vykonávána na dvou úrovních.

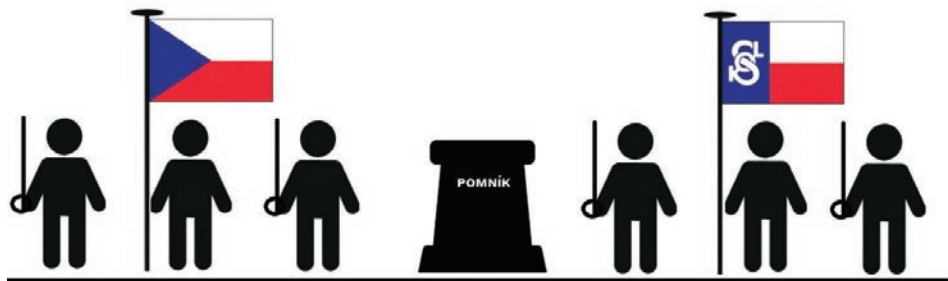
- 1) profesionální
 - Čestná stráž AČR
 - Hradní stráž

- 2) dobrovolné
 - Sokolská stráž
 - ČsOL
 - Junák – český skaut
 - KVH (kluby vojenské historie)
 - další uskupení a spolky

Podoba čestné stráže:

- 1) samostatně stojící osoby (minimální počet členů jsou dvě osoby u pietního místa)
 - osoby s puškou (jedná se o příslušníky Čestné stráže AČR, Hradní stráže, ČsOL a KVH)
 - osoby s šavlí
 - osoby s praporem
 - samotná osoba/osoby (myšleno bez praporu, šavle či pušky)

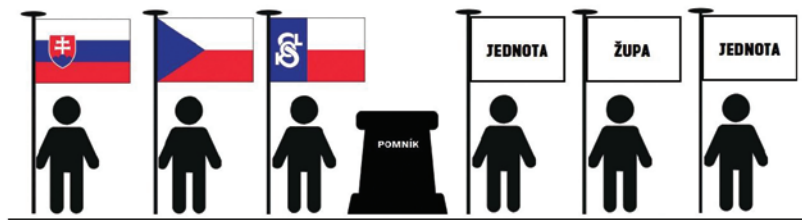
- 2) větší počet osob
 - stráž praporu s praporečnickem (3 osoby k jednomu praporu, viz obr. č. 1)

obr. č. 1

Jak organizovat pietní akt

- více praporečnicků u sebe (bez stráže praporu, viz obr. č. 4)

obr. č. 4

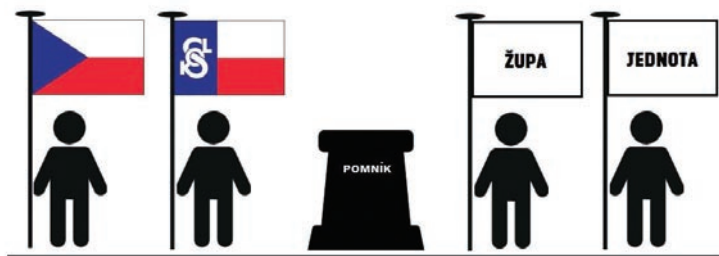
Rozložení čestné stráže u pietního místa

- 1) minimální počet členů jsou dvě osoby (na každé straně pietního místa jeden, viz obr. č. 2)

obr. č. 2

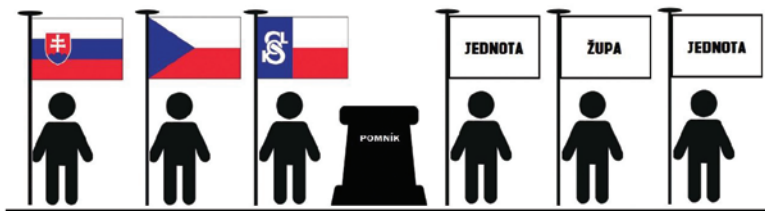
- 2) v případě většího počtu členů dbejte na rovnoměrné rozložení stráže (např. v přítomnosti více praporečnicků s prapory bez stráže praporu rozvrhnout umístění tak, aby bylo vizuálně vyvážené na každé straně pietního místa, viz obr. č. 3)

obr. č. 3

- 3) pokud bude přítomna čestná stráž s prapory, je vždy pravidlem, že **nejčestnější** pozice je na levé straně z pohledu na pietní místo, to znamená, že na tuto stranu patří nejváženější vlajky/prapory (podle

hierarchie – státní vlajka ČR, vlajka ČOS, prapory ČOS, prapory žup, jednot, dorostenecké a žákovské prapory, viz obr. č. 4)

obr. č. 4

4) mohou vzniknout specifické situace, a to v případě, kdy pietní akt spolupřřádá více organizací/institucí nebo v případě, že některý z pozvaných hostů přinese neočekávaně prapor, v ten okamžik je důležité rozvrhnout prapory na správné strany podle důležitosti a obecně platné hierarchie (příklady níže jsou vždy z pohledu na pietní místo)

- státní vlajka ČR bude **vždy** vlevo z pohledu hostů
- **státní vlajka je jedním ze státních symbolů ČR, a proto se NIKDY nesklání před nikým a ničím, a to ani při státní hymně**, ostatní prapory se vyklánějí
- ostatní prapory a vlajky se vyklánějí při povelu „**k počtě zbraň**“ nebo při hraní státních hymen a při minutě ticha
- sokolové, kteří stojí u pomníku, jako stráž u těchto příležitostí salutují
- čestnou stráž u pomníku mohou držet i sestry sokolky, v takovém případě i ony salutují
- jsou-li sokolové a sokolky přítomni **jako stráž praporu**, nesalutují, vyklání se pouze prapor
- v případě většího počtu vlajek/praporů budou vlajky/prapory rovnoměrně rozmístěny na levou a pravou stranu, na levé straně budou významnější vlajky/prapory a na pravé straně ty méně významné, levá a pravá strana se řídí platnou hierarchií každá zvlášť (viz obrázek č. 4 výše)
- pokud je akt organizován více institucemi, doporučujeme se řídit stářím jednotlivých praporů (např. pokud se vyskytne prapor sokolské jednoty z roku 1930 a prapor ČsOL z roku 1918, bude mít přednost prapor ČsOL)
- pokud se na pietním aktu sejde více praporů žup a jednot, řadí se podle abecedy (župy a jednoty zvlášť), vyjma pořadatelské župy/jednoty, která má v ten okamžik významnější postavení

V. PROTOKOLÁRNÍ POŘADÍ VĚNCŮ A KYTIC NA PIETNÍM AKTU

Při organizování pietního aktu je důležité určit správné pořadí květinových darů. Protokolární pořadí, které se užívá v ČR, vychází z následujících předností:

- a) volení představitelé mají přednost před jmenovanými
- b) představitelé s celostátní působností mají přednost před představiteli s regionální působností
- c) z tradic první republiky a mezinárodních zvyklostí

Jako první pokládá květinový dar zpravidla nejvýznamnější host, jako poslední se řadí zpravidla organizátor aktu.

Protokolární pořadí květinových darů (menší regionální pietní akty):

- členové vlády ČR
- senátoři
- poslanci
- primátoři
- zástupci kraje
- zástupci města/obce
- zástupci církví
- pozůstalí, pamětníci, veteráni
- zástupci organizací a spolků
- organizátor/pořadatel pietního aktu

Pořadí kladení věnců u pietního místa

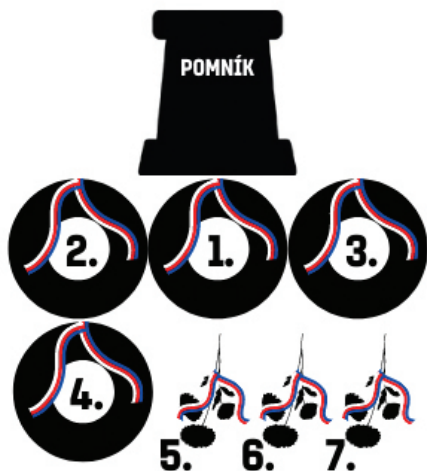
Pořadí věnců je určeno protokolem. Samotný způsob kladení závisí na konkrétním místě, na kterém se bude pietní akt odehrávat. Každé místo je specifické a není vždy možné pokládat květinové dary stejným způsobem (například z důvodu nedostatku místa či přístupnosti k místu kladení). Přesto je třeba dodržovat jistá obecná pravidla:

první řada kladení:

- 1) první květinový dar nejvýznamnějšího hosta dle protokolu se klade ke středu pietního místa/pomníku
- 2) druhý květinový dar se klade nalevo od prvního květinového daru
- 3) třetí květinový dar se klade napravo od prvního květinového daru
- 4) další květinové dary se kladou střídavě vlevo, vpravo, vlevo a dále, dokud to prostor dovolí

druhá a další řady kladení:

1) v dalších řadách jsou květinové dary pokládány zleva doprava (viz obr. č. 5), v případě malého prostoru lze květinové dary pokládat v dalších řadách stejně jako v řadě první

obr. č. 5

- květinové dary se vždy pokládají tak, aby ležely na zemi, neopíraly se o pomník a byly těsně vedle sebe, nikdy ne na sobě
- úvazky stuh musí směřovat vždy k pomníku, aby je hosté, kteří jdou za květinovými dary, mohli symbolicky upravit a rozvinout
- stonky květin směřují vždy k pomníku, květy směřují k hostům
- je nutné počítat s tím, že věnce i květiny mohou být různé velké – kladeči květinových darů by se proto zavčas měli seznámit s pořadím květinových darů a aby věděli, který věnec či květinu ponесou a kam
- při samotném pietním aktu není prostor pro improvizaci
- *způsob kladení věnců naleznete na webových stránkách www.sokolskastraz.cz v sekci Výcvik*

VI. PRŮBĚH PIETNÍHO AKTU

Aby se předešlo případným zmatkům v průběhu samotného pietního aktu, je dobré určit **osobu moderátora**, který celým aktem provází.

Nejčastěji probíhá pietní akt následovně:

- 1) moderátor přivítá přítomné hosty
- 2) projevy a zdravice hostů (moderátor vyzve vždy konkrétního hosta)
- 3) hosté se zařadí za své květinové dary (opět na základě výzvy moderátora)
- 4) kladení květinových darů (věnconosiči položí květinový dar a odejdou, teprve poté přichází k věnci/kytici host, upraví symbolicky stuhy, poodstoupí od věnce/květiny, pokloní se a odchází na předem určené místo)

** věnconosiči po položení květinového daru buď dle plánu odcházejí pro další květinový dar, nebo se řadí do tvaru (v řad) na předem určené místo → **pokud v tomto tvaru stojí věnconosiči i při hraní státní hymny/hymen, salutuje POUZE sokol/sokolka stojící první zprava***

- 5) státní hymna/hymny nebo minuta ticha a Večerka (obojí sdělí moderátor)

** v případě, že se hraje více státních hymen, VŽDY se nejprve hrají hymny cizích států, česká státní hymna se hraje až jako poslední*

** nejčastěji se ze zahraničních hymen hraje slovenská státní hymna*

**** v případě, že je do programu pietního aktu zařazena také minuta ticha (může být doprovázena vojenskou Večerkou), zazní státní hymna/hymny ještě před projevy hostů***

- 6) moderátor poděkuje přítomným hostům za účast a pozve hosty na drobné pohoštění (pokud je připraveno)

VII. DALŠÍ TIPY A RADY

1) Kladení květinových darů nejčastěji probíhá za hudebního doprovodu. Záleží na technických možnostech a velikosti aktu (reprodukována hudba či živá kapela). Nejčastěji se hrají tyto skladby:

- pochod „Pax vobis“
- pochod „Smuteční chorál“
- F. Chopin: „Pohřební pochod“ („Funeral March“)

2) Pokud organizátor nemá dostatečný počet krojovaných sokolů k utvoření čestné stráže, může požádat o pomoc okolní jednoty a župy, případně zkontaktovat Sokolskou stráž.

3) Organizátor by měl zajistit pro čestnou stráž zázemí (parkování, prostor na převlečení a uložení věcí, praporů apod., umožnit dodržování pitného režimu a občerstvení, pokud akce trvá delší dobu).

4) Členové čestné stráže by na sobě měli mít vždy ucelený sokolský kroj, ať už tradiční slavnostní nebo novodobý (vzniklý v 90. letech 20. století) se všemi náležitostmi, které ke kroji správně patří (nekombinovat prvky pánského a dámského kroje či prvky tradičního slavnostního a novodobého kroje). Na sokolský kroj NEPATŘÍ žádné odznaky a medaile ani sokolská kokarda „8X“ k Památnému dni sokolstva (výjimku tvoří sletový odznak, a to pouze v roce konání všesokolského sletu). Čestná stráž musí být při pietním aktu ustrojena jednotně v obou variantách kroje (například jednotné zapnutí saka, jednotné užití doplňků ke kroji – havelok, dámská pláštěnka apod.). Pokud mají někteří členové čestné stráže tradiční slavnostní kroj a někteří novodobý, mohou samozřejmě stát stráž spolu, v obou případech krojů ale dbají na výše uvedenou jednotnou upravenost.

5) Praporečníci užívají při manipulaci s praporem či vlajkou bílé praporečnické rukavice s manžetou/límcem. Nosiči věnců užívají krátké bílé rukavice (většinou z jelení usně). I v tomto případě je nutné dbát na jednotný vzhled.

6) Nezapomeňte, že všechny výše uvedené náležitosti (zejména kladení květinových darů, vzdávání poct, příchod i odchod čestné stráže) je nutné domluvit a nacvičit dopředu. Určete si jednu osobu, která bude čestné stráži velet.

7) Pokud nejsou sestry sokolky v kroji přítomny jako čestná stráž, NESALUTUJÍ.

VIII. DŮLEŽITÉ KONTAKTY A ODKAZY

1) Vzdělávatelský odbor ČOS

Odbor má na starost činnost kulturní, společenskou, historicko-dokumentační a vzdělávací. Stará se o sokolské kulturní soubory, popularizuje sokolskou historii, vydává časopis Vzdělávatelské listy, připravuje metodické materiály, výstavy organizuje přednášky a sokolské projekty Noc sokoloven a Památný den sokolstva. Pravidelně jsou vypisovány dotace VO, např. na pořízení kroje pro praporečnicka, praporečnické rukavice, pořízení a restaurování praporu či na obalový materiál k jeho uložení. Pietní akt můžete spojit i se společenskou akcí, ke které lze zapůjčit přenosnou výstavu na roll-upech. Další položky, na které si lze žádat finanční příspěvky, a podrobné informace o vzdělávatelském odboru najdete na webu Sokola. www.prosokoly.sokol.eu

kontakt:

ses. Kateřina Pohlová
jednatelka Vzdělávatelského odboru ČOS
kpohlova@sokol.eu

2) Společenská komise Vzdělávatelského odboru ČOS

Komise dvakrát do roka pořádá výcviky krojovaných sokolů v pořadové přípravě u Hradní stráže, zajišťuje společenské, slavnostní a pietní akty, připravuje metodické materiály a servis pro krojované sokoly.

kontakt:

br. Lukáš Křemen
předseda komise
kremluk@gmail.com

3) Sokolská stráž

Sokolská stráž je čestnou jednotkou České obce sokolské. Mezi její hlavní úkoly patří organizace, zabezpečení a provádění pietních a smutečních aktů, dále sokolských průvodů a slavností. K činnosti Sokolské stráže neodmyslitelně patří výuka v pořadové přípravě pro krojované sokoly a sokolky.

webové stránky
www.sokolskastraz.cz, kde naleznete:

- video návody (základní postoj, zacházení s prapory, kladení věnců a kytic)
- informace o sokolském kroji a způsobech jeho nošení
- letáček „Do kroje“ ke stažení
- Metodické listy: Pravidla vyvěšování a užívání sokolské vlajky ke stažení
- výroba krojů, obuvi a rukavic

kontakt:

br. Marek Manda
velitel Sokolské stráže
sokolskastraz@gmail.com

Autoři textu: Bc. Marcela Mandová, Ing. Marek Manda DiS., Mgr. Kateřina Pohlová

Odborný poradce: plk. Mgr. Michal Burian, Ph.D., vzdělavatel České obce sokolské

PŘÍLOHA Č. 1

Protokolární pořadí užívané v ČR při celostátních velkých akcích

- 1) prezident republiky
- 2) předseda Senátu Parlamentu ČR
- 3) předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
předseda vlády ČR
- 4) předseda Ústavního soudu
- 5) předseda Nejvyššího soudu ČR
- 6) místopředsedové Senátu Parlamentu ČR
- 7) místopředsedové Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
- 8) místopředsedové vlády ČR (a to i v případě, pokud jsou zároveň ministři)
- 9) členové vlády ČR
 - jednotliví ministři
 - při kladení věnců jdou ministři zpravidla v tomto pořadí:
Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Ministerstvo obrany ČR
Ministerstvo vnitra ČR
další ministerstva
 - zároveň platí, že jakýkoliv ministr má vždy přednost před osobami, které jsou přítomny „v zastoupení“ ministra (náměstkové apod.)
- 10) diplomatický sbor
- 11) senátoři
- 12) poslanci
- 13) guvernér České národní banky
- 14) předseda Národního kontrolního úřadu
- 15) ombudsman
- 16) primátor hlavního města Prahy
- 17) krajsí hejtmani
- 18) vrcholní představitelé církvi
- 19) rektori vysokých škol
- 20) vedoucí ostatních úředních orgánů
- 21) primátoři měst
- 22) náměstci ministrů, a to včetně náčelníka Generálního štábu AČR
a prezidenta Policie ČR
- 23) ředitelé krajských úřadů
- 24) velvyslanci ČR

Toto protokolární pořadí se užívá při celostátních akcích, zde slouží pouze jako ukázka dalšího užití protokolu.

PŘÍLOHA Č. 2

Ukázky čestné stráže a hierarchie praporů v praxi

Foto č. 1: Čestná stráž při rozvinutí zrestaurovaného praporu

Foto č. 2: Čestná stráž se šavlemi

Foto č. 3: Čestná stráž u pomníku v minimálním počtu se šavlemi

Foto č. 4: Praporečníci Sokola a dalších organizací, ukázka hierarchie praporů

Foto č. 5: Praporečníci u sebe, ukázka hierarchie praporů

čeps

Vedeme energii těm, kteří ji násobí

Časopis SOKOL – Metodické listy – samostatná speciální příloha časopisu SOKOL, vydává Česká obec sokolská | Adresa redakce: ČOS, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1 | Odpovědný redaktor: Martin Chlumský | Tisk: VH Print | Informace o časopisu podává a objednávky vyřizuje redakce. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Za věcný obsah článků odpovídají autoři. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky upravovat, krátit nebo komentovat | MK ČR E 17339, ISSN 0489-6718